

Z KSIĄG
JÓZEFA
WEYSSENHOFFA

C W

MOWY

J. W. Jmć Pana

GUROWSKIEGO

Staroſty Kolſkiego Poſła Kolſkie-go na Seymie Roku 1786.

Miane

Przez Niegoż przedrukowane Dedykacyą y notami powiększone.

W KOLONII

u Gazeciarza Tamecznego.

Fundacji Im. J. J. Michałowiczów
Ze zbiorów

COCCO à DIDON *

* Ce n' eſt pas à la fille de Belus Roi des Tyriens, femme de Siché le plus riche des Pheniciens, fondatrice de Carthage & qui se donna ellemême la mort pour echapper aux poursuittes d' Hyarbas Roi de Mauritanie qui voulut l' epouser aprés que son mari fut aſsaſſiné par son propre frere que je dedie ce livret— Ma Didon ne reſſemble en rien à l' autre; elle n' eſt ni fille Ro-

l'auteur a oublié de dire ici la plus essentielle circonstance dans la vie de Didon, qu'elle était amante d'Enée et abandonnée par lui. c'est pour cela qu'elle devenu célèbre.

lale, ni epouse d'un riche particulier; au lieu de ville elle n'a fondé qu'un spectacle chez elle, son mari n'est point assassinè, bien loin d'etre poursuivie par qui que ce soit, elle est delaissèe de tout le monde, & si elle meurt cette ne sera certainement pas par devouement à la fidelitè conjugale. Qu'est = ce donc que cette Didon me demandera-t'on? Didon est Didon comme Cocco est Cocco,

I.

GŁOS

NA RUGACH

Dnia 3 Pazdziernika Miany

Niedoświadczonego, jeszcze na wolnym Seymie doczekujemy się gwałtu, gdy niezaszczędliszy jednostayna Izby zgoda na podaną od Laski Propozycyą, druga przez J. W. Rzewuskiego Posła Chełmskiego uformowana, nawet y czytania przez Sekretarza Seymowego zyskać niemogła.

Pilny o dopełnienie Prawa Marszałek, powinien był między dwiema temi propozycyami dać Turnum, lecz tego

nie-

pieczył, i sam zamowiwszy sobie przymowienie jako Marszałek, in ordine Turni, jako Poseł Wileński pierwsze daje Wotum.

Bezprawna czynność takowa, przymusza mnie, bym już Prześwietney Izbie myśl moją względem rozdwojonych Seymików wyłuszczył.

W opaczney wcale widzieliśmy postaci, tłumaczących się tu Prześwietnego Województwa Podolskiego podwoynego Koła Posłow, bo wzamiast coby legalnie i prawnie obrani zaskarżyć mieli byli, odstrychujących się od Prawa przepisow, od nich zażaleniem są uprzedzeni, Ta jest przemocy własność,

ten

cen gwałtownych czynow skutek, fałsz prawdy ubarwiać pozorem, à wykroczeniu niewinności dawać cechę. Stawaią tu Prześwietni Posłowie w Katedrze obrani, potwarzliwie oskarżeni, á w tym tylko winni, iż pełnemu zdrady zaufali sercu, które hoyny dobrodzieystw wylew jednomyślności węzłem połączać był powinien.

Dusze cnotliwe à niewdzięczność brzydzące się plamą, waszą jest powinnością takowey zbrodni położyć tamę, ktokolwiek jest dobroczyńcą, lub dobrodzieystwy obdarzony, czuć będzie jak daleko u Dominikanow zagaione Koło, tym Swiętym sprzeciwia się obowiąz-

ciąrkom. Inaczey przywidzie czas, gdzie z Seneką powiemy, *& quæ fuerunt Crimina, mores sunt.*

Dziwno się zdaje każdemu cnotliwemu, że ledwo co do łona naszego przyjęty Cudzoziemiec od całego wolnego Narodu, z czułym aż do rozrzewnienia okrzykiem ogłoszony wspołziomkiem ni umiejąc jeszcze y wymawiać tego nawdroższego zaszczytu y tytułu WOLNOSC, zjeżdżał do Kamieńca na to, aby dopełnił bezprawiey, aby spychał z Urzędu Prawodawczego tych, którzy go swoim być uznali współziemkiem *

Wy-

---

* *Xiążę Jmć de Nassau Sigen od dwóch*

Wyśledziwszy szkaradność moralnę
B go

jąc dopiero do Kleynotu Szlachectwa Polskiego przypuszczony podłym zestał przemocy narzędziem: zieżdżał do Kamieńca aby uciskał równość. Prawem pogardzał, y Garnizonem tamecznym więcey niżeli własną odwagą uzbroiony spychał gwałtem Tych którym imię Polaka, zaszczyt wolnego Obywatela. Prawo opiekiwania się majątkiem żony swoiey był winien. J. W. Mierzeiewski, Strażnik był na Grodzieńskim Seymie Posłem y iednym z tych co Go z radością swym ogłosili współziomkiem. Byłem y Ja pod ów czas Posłem a omamiony łudzącym blaskiem reputacji która zazwyczay w odległości

18

postępku, podźmy do rostrząśnie-
nia

---

naydrobnieysze powiększa rzeczy, mniemałem Xięcia de Nassau Bohatyrem — Z załem dziś poznaię że skład rządu y Prawodastwo tworzy podług swoiego użytku cnoty lub występki. Tak to co w Rządzie Monarchicznym jest przymiotem y drogą do szczęścia w wolnym Narodzie w podłość y niewolnicze piętno zamienia się. Tam dosyć było dla sławy Xięcia de Nassau gorliwie y z ślepym posłuszeństwem pełnić rozkazy Pana: Tu jako Prawu przeciwne równość krzywdzące odrzucić ie należało.

Kto się więc szuka wsławić przez podobne Xięcia de Nassau postępki niech jedzie

nia onegoż prawności; pomijam ia tę Konstytucyą 1764. przez J.W. L...dzkiego stołownie już wyłuszczoną, ale przeczytam tylko Prześwietney Izbie, jaka była w wiekach dawnieyszych dla rozrywaiących Seymiki nadgroda.

Zniesienie Infamii z Ur. Piotra Jakuba Grodzickiego.

Za Instancyą Posłow Ziemskich, à maiąc respekt na zasługi dawne Ur. Piotra Jakuba Grodzickiego, Infamią na Pietrze Jakubie Grodzickim otrzymaną, ponieważ stronie we wszystkim satisfecit, za zgodą wszech Stanow znosiemy, y onego

ad

---

do Paryża bo w wolnym Narodzie samę wzgardę w korzyści odbierze.

ad pristinum honoris statum restituimus, y Dekreta wszystkie przed otrzymaniem y po otrzymaniu tey Infamii in quocunque subsellio ferowane, à osobliwie, o rozerwanie Seymiku y przeniesienie onego z Narodow Ostrowi, i akcye Jemu o to intentowane kassuiemy y że nic bonæ Jego famæ, honori, & æstimationi szkodzić niemogą, deklaruiemy. Konst: 1649. Ku: Tom: 4to. fol: 290.

Roztrząśniymy jeszcze Manifest WW. JJ. PP. Podkomorzych. y z niemi łączącey się mnieyszey części Obywateli, tego kontradykcye, fałszywe y potwarzliwe zarzuty, iaśniey dowiedzą, kto od prawney odstąpił drogi. Na samym wstępie onego deszytuię się tych wy-

razow

razow— *My Dygnitarze na czas y mieysce Prawem y zwyczaiem Seymikom Posielskim obwarowane ziechali*— Troiſte te warunki, troiſtego wymagały uſkutecznienia, *czasu* to jeſt dnia 21 Sierpnia; *mieysca*, to jeſt Kamieńca Podolſkiego, *zwyczaiu*, to ieſt Kościoła Katedralnego. Zchybienie iedney z tych kondycyi, przez ſame ſtrony przyznanie, dalſzą iey psuie czynność.

Powtórna Manifeſtu kontradykcya z tych wynika wyrazow—*acz w szczupley liczbie Urzędnikow y Obywatelow*— gdy podpisy na Remanifeście większość tam dowodzą, à w dalſzym ciągu Manifeſtu, znowu czyni ſię ſkarga, iż Kościoł Katedralny przez Szlachtę cały

był

był zajęty. Podpis na Manifeście Generała Witta, à obrądom Seymiku ąże ch nieprzytomnego, nowym jest dowodem, iż rzetelność i prawda, tey nie towarzyszyły czynności.

Dociec niepodobna coby znaczył zarzut użyty w słowach: — *smutnego przygotowania* — gdy ogólne nauczają nas wieści, iż to było nie na poparcie Prawa y wolnego Seymikowania, lecz na danie poręki samymże burzycielom publiczney spokoyności. Podwoiona w rynku warta, uzbroiony w proch y kule żołnierz, stojący na czele Kommendant Fortecy: dowodzą, iż chciano z Kamieńcem Podolskim graniczącego Państwa zasięgnąć Despotyzmu, do ostatniego

ſtnego Praw Kardynalnych zgwałce-nia.

Z tych więc powodow daię W. tum za Seymikiem Katedralnym, ſekretne zamawiaiąc ſobie kreſki, których gdy gwałt, iuż początkowie w tey tu Izbie za iedyne Prawo uſtanowiony nie do-puści, oſtrzegam iż tam gdzie należeć będzie proteſtować ſię nieomieſzkam. *

* *Z radością Narod czuć powinien iż są jeſzcze umyſły które już na wſzyſtkie odważaiącey ſię przemocy kładną tamę i wolność uwielbiaiąc naymnieyſzy na nię zamach odważnie odpieraią.*

Winſzuię ſobie iż wzanieſionym Manifeſcie przez JO. JW. Senatorow Mało

16

II.

Przymowienie się do Czynności Rady Nieustaiącey dnia 23 Paździer[n]ika w Izbach złączonych miane.

CHcąc roztrząsać dwóletnie Rady czyny y rozsądney poddać ie uwadze

strow y Posłow o sekretnych kresek niedopuszczenie Imię moie obok Tych mieści się które od wiekow Oyczyznie męstwem sławą y cnotą są znane. Obaczą z tego Mastu cnotliwi à nieśmiali, iż jest jeszcze odwaga jest miłość wolności, są prawdziwi Polacy Niechay tacy Obywatele chwałę y szacunek swych współ-Braci, wdzięczność Oyczyzny odnoszą w korzyści.

wadze, tak by nam niemal długiego trzeba czasu jak Radzie na ich zdziałanie. Lecz więcey ukraca Obrad Seymowych wybor członkow jak rozwaga czynow tey naywyższey w kraju Magistratury, pod którey przewagą uciśniony nieraz Obywatel jęcząc przez dwa lata, gdy mu zajaśnieie ta pomyślnieysza Seymu chwila z smutkiem widzi, iż ten czas na ulżenie więzow jego poświęcony zbiega na przygotowanie mu nowych.

Tym to kształtem N. K. y P. Z R. Pltey Stany zdanie sprawy Rady Nieustaiącey czczym staje się obrządkiem, imieniem tylko nie rzeczą myśli Prawa odpowiadaiącym. Wstępuie śmiele jedna

dna-Rada w slady drugiey, bo Seym Seymu wzorem idąc uczy ią bitym stó terem, à z przepomnianych nawet lub niedostrzeżenych błędow, prawo sobie tworzyć do bezprawia; tak dalece iż mało podobno kto dziś bada jakim być należy w Radzie, lecz jakim mieysce w niey osiąść sposobem. Zyczyłbym dla dobra kraju by podzielony tłum do niey cisnących się Obywateli pomnożył małą liczbę wybadywaczow iey postępkow, bo jeżeli równo jest Krajowi kto w Radzie zasiadać będzie nierówno wcale jak się Rada w swych czynach przez dwa lata sprawi.

Nie małe mnie Rady Nieustaiącey rażą błędy nie wyszukane chęcią nagany

skazy.

ßkazy, nie te nierozdzielne od ludzkiey natury omyłki których powszechność jest wymówką, nieprzywata nakoniec ani własny nagli mnie interes; umiem je pokryć milczeniem, umiem je różnić od tego istotnego dobra krajowego o którym mi powinność Posła y Obywatela mówić każe.

Objąć wszystkie Rady przewinienia ogólnie niemogąc, jedno tylko przed Wami P. Z. R. Piątey Stany w wyszczególnionym wystawię zamiarze, szerokie jeszcze po mnie gorliwości Obywatelskiey zostawując pole.

Po między znakomitszemi Rady ostatniey czynami byłby przez nią ułożony Etat Woyska y Suparat Skarbowych

wych w naywiękſzey części do niego ſtosowne à na polepſzenie Stanu Woyſka Radzie pozwolone rozrządzenie Prawem między Seymem à Seymem; gdyby nie czcze y próżne wydatki, nie powiękſzenie Expens Sztabowych, nie roztrwonienie uciążliwey Krajowi daniny, lecz użycie iey jak nayoſzczędnieyſze równie ku dobru kraju iak Woyſka dążące były celem ułożonego Etatu.

Ten jeſt N. P. y P.Z. R.P. Stany mowiącey zamiar, ten był pamiętnego w Radzie rozpisu Wojewody Ruſkiego, y bywſzego Podſtolego Koronnego Potockich których Imie caecie y Oyczyznie przyiazne same w sobie zamyka

te pochwały, którembym ie tu próżnie przyozdobić szukał. Przyimi jednak J. W. Wojewodo Ruski ten chołd publiczney wdzięczności który To, bie przed zgromadzonemi Rpltey Stanami Województwa Wielko Polskie złożyć nam Posłom swoim zleciły za dar wspaniały którym pamięć Przodkow Twoich pół-Smoleńska swymi Weyskiem obiegaiących na zeszłym Seymie wznowiłeś, świetniey ieszcze w tak poniżonym czasie dawney cnoty wskrzeszaiąc przykłady.

Tego ja Męża idąc wzorem życzyłbym otrzymać od Seymuiącey R. Pltey to czego on próżnie od Rady żądał: to jest tak oszczędnego, tak skromnego

Expans.

Expens Etatu ułożenie jak go y rzetelne polepszenie Stanu Woyska y dobro kraju y ubostwo jego wyciąga.

Nieznała innego na to zbawienne na to Obywatelskie żądanie Rada Nieustaiąca odporu jak nas dwa te obszerne tyczą rozpisy nad ten iż co tylko w nowym Etacie ogólnie jest zamkniętym, dawnieyszey Rady Rezolucyami już w szczegulności obiętym było, która od Zgromadzonych na przeszłym Seymie R. Pltey Stanow nieuchylone Prawem się stały.

Jak potężnie ten słaby argument zbijali obstawaiący przy dobru kraiowym ci dway wzwyż wzmiankowani Mężowie niech to w oczach każdego

ich świadczą rozpisy: jak się przeciw niemu kray cały porusżyć powinien niech go przekona y to pierwsze à tak szkodliwe jego użycie y srogiego boju źi jarama gdy te niezliczone Rezolucye Rady *ad casum* wydane, nieznane, nie dostrzeżone, w tłumie ukryte, na Seymie przepomniane, nieodmiennym już staną się Prawem, przeciw któremu dobro y pożytek kraju próżno wołać będzie.

Lecz daymy że był jakieyś wagi w Radzie ten argument, choć mnie inaczey w zwyż wzmiankowane, przeświadczaią rozpisy: być nim na Seymie niemoże gdzie samowładna Pani Seymuiąca R. Plta nie zna dla siebie

wyż-

wyższego Prawa nad własną wolą, innego nad powszechne dobra przepisuie.

Niknie więc ten wzgląd który Radzie w dobrze czynieniu niezbitą zdał się tamą à przez nią powiększone do 400000 z Superat Skarbowych Etatu Expensa pytać nam się y roztrząsać pilnie każą: czy oszczędność Skarku Publicznego, czy prawdziwe polepszenie Stanu Woyska Etatu układem władały? słowem czy on dobro Woyska y Kraiu czy ciężar tylko powiększył?

Nie żądam na to zapytanie inney odpowiedzi, tylko sam Etat Woyskowy bo w nim się rzecz cała jawnie zamyka. Szukam tych tak kosztownych polepszeń w Stanie Woyska poczynionych,

-nych, te gdy wyłuszczę łatwo się ich natura potrzeba y dobroć okaże, łatwo wartość oceni, łatwo próżny ciężar uczuie.

Dziewiędziesiąt y kilku Poruczników y tyleż Chorążych pomnożone Etatem Gaże powyższyły wydatki R. Pltey do przeszło 170000 w czasie nieczynności y pokoju. Mniey płatni Przodkowie Nasi szli pod Chocim y Wiedeń kłaść życie, za miłą Oyczyznę: a ta śmiałość ta odwaga, którey towarzyszyło zwycięstwo inney procz niego nieznała nadgrody. Dawał kosztem ich opatrzony Trębacz hasło do boiu, dziś y ten ciężar Etatem na Skarb zwalony blisko do 50000 wydatków iego

,ocznie przymnożył, chyba by ten chuczny dziewięciudziesiąt Trembaczow szereg nieczynną pokoju przerywał cichość, y powietrze czczym uderzał dzwiękiem. Wszak w bitnym Sąsiadow naszych Woysku ledwie do 200: ludzi u nas do każdego niemal dziesiątka jeden Trembacz jest użytym.

Cóż mówić o Sztabowych à osobliwie o prowiantowych wozach: o tym nowym Etatu à przeszło Stu Tysięcznym wydatku którego imie Przodkiem Naszym nieznane, à użycie w naysporządnieyszych nawet Sąsiadow naszych Woyskach pod czas woyny tylko opatrzone bywa.

Nie jestem ja temu przeciwny aby

wozy prowiantowe sporządzone y złożone od potrzeby w woyskowych były składach chwaliłbym nawet ten porządek od obcych pożyczony. Ale by na ich utrzymanie łożyć koszt znaczny w środ pokoju jak wśrod woyny, tego przykładu w żadnym nayporządniey urządzonym woysku niewidząc, słusznie nad tym niesłychanym roztrwonieniem dochodow publicznych, boleię, ile gdy pomnę że w te prowiantowe wozy nie polowe, nie przechodzące się po Kraju Regimenta są przysposobione; lecz te Gwardye które nieodmienne w środ Warszawy, à świeżo z tak wielkim nakładem zbudowane maią siedliska.

To

Tu pytam jaka jest potrzeba, jaki u-żytek, jaki nakoniec pretext tego prze-szło 100000 rocznie wydatku? à mógł- bym y to dodać pytanie czy jest tak użytym jak umieszczonym w Etacie? Nie żarto P. Z. R. P-tey Stany y to o czym się każdy łacno przekonać może dowodniey Wam nad wszystko com mógł powiedzieć okaże że jest próżnie w Etacie nakład ten umieszczonym à próżniey jeszcze ze Skarbu płaconym.

Niechcę Was P. Z. R. Pltey Stany długim trudzić y zasmucać podobnych wydatkow wyliczaniem, w ogólności raczey ie obeymę. Mijam więc Ko-nowałow, Siedlarzow, mijam oddziel-ne od lazaretow (których ganić u sta-

nowienie jestem daleki) koniecznych niby dla każdego żołnierza zdrowego czy chorego medycyn ustanowienie, y rok roczną opłatę; mijam nakoniec nowo postanowionych Adjutantow y Officyalistow Departamentowych: choć y tą niniejszą potrzebną Expensą do 100000 nowy Etat Skarb publiczny wycieńcza. Lecz czego przemilczeć niemogę jest d danie 30000 corocznie na Extraordynaryjne Departamentu expensa które sam sobie układający Etat Departament tak chojnie z grosza publicznego szafuie choć już dostatecznie opatrzony. Lecz gdyby nawet pomnożenie jego funduszu potrzebnym było, czyż nie łatwo by się Kadzie przyłożyć

żyć do niego z Summy 360000. na Expens Extraordynaryiną sobie naznaczoney.

Niewchodzę tu w zrzódła tey tak znaczney kwoty, wycieńczenia w całe się do niey nieściągaiącemi wydatkami, bo nie ten jest zamiar mowy moiey, niech mi jednak namienić wolno będzie, iż stała się nieraz ponętą przemożney chciwości, y że gdyby w iey zarządzenie R. Pltey Stany wniść chciały y tu by się znalazło zrzódło zbawienney oszczędności dla Kraju tak jak nasz obfitego w potrzeby ubogiego w sposoby.

* Okazałem N. P. y P. Z. R. Pltey Stany znacznieysze wady Etatu, okazałem

załem ich zrzódło, sposob poprawienia napomknąłem. Niech mi się przynaymniey tuszyć godzi iż te moje Obywatelskie chęci wsparte tak zacnych Mężow zdaniem y rozpisem, czczemi y płonnemi nie będą: ze zechce weyść R. Plta wtę Skarbu Woyska y Kraju krzywdę, ze zechce ułożeniem oszczędnieyszego Etatu użyć na powiększenie zbyt szczupłego w liczbie Zołnierzy Woyska tę przeszło 400000 Summę którą jak się z mowy mòiey okazało próżno nowego Etatu dziś trwonią wydatki.

III

PRZYMOWIENIE SIĘ

Po przerwanym czytaniu Projektu o Seymikach na Sessyi Dnia 28. Pazdziernika.

MIANE

KTOKOLWIEK jeszcze istotną kocha wolność, kto zaszczyt równości cenić umie, komu na samo przemocy nazwisko krew się Szlachetna w żyłach zaburzy, z czcią, z uwielbieniem, słyszeć musiał czytamy o Seymikach Proiekt; gdzie na zeszłym Seymie przez ofiarowany Regiment Syn Jey luby zasłaniając Oyczyznę od zewnętrznego

wnętrznego nieprzyiaciela, dziś dale-
ko szkodliwszemu, bo pod pozorem
Praw dawnych obrońcy jednowładno-
ści staiącemu się narzędziem kładzie ta-
mę. *

E W mil-

* *Projekt ten przez J. W. Wojewodę Ruskiego podany równą powinien mu przynieść chwałę jak ofiara J go na Seymie Grodzieńskim uczyniona. Uformować z czterechset ludzi Regiment, swym go żołdować kosztem jest wiele...... więcey daleko zrzec się dobrowolnie zarządzania znaczną częścią kraju z tey jedynie pobudki by ustanowić tę złotą á już temi czasy zupełnie zatraconą między Obywatelami równość, która jest wolności duszą: bywy-*

W milczeniu oczekiwałem Prześwietny Stanie Rycerski naywiększey radości Twoiey oznaki, którą sama tylko o zachowanie przepisu Porządku Seymowania baczność, do momentu gdzie
Projekt

---

korzenił; po Prowincyach rozmnożonych Satrapow qui jurantes in verba Magistri *kilka tygodniami przed Seymikami zieżdzaią do Warszawy. Deputatow y Posłow robić: á tak Seymiki czczym tylko staią się obrządkiem takowych Dyktatorow wolą prawie zawsze uskuteczniaiącym. Umysły niepodległe ręką Jmć: Pana Bałyniego na liście nieumieszczone we krwi się pławił do Funkcyow muszą. Teraz zwłaszcza po haniebnym przykładzie Podolskiego Sey-*

Projekt ten z deliberacyi wyindzie, odkłada.

Zastanow się tylko Prześwietny Stanie Rycerski, iż Ten ktòry wkłada hamulec bądź to bogatszego, bać na wyższe stopnie wyniesionego Obywatela przemocy, szczęśliwym losu udziałem obydwie te posiadaiące przewagi, sam się wyzuwa z możności więk-
szego

---

miku rozdwoienia, á haniebnieyszym jeszcze podczas Seymowych Rugow to prozbą to grożbą jego utrzymywania okropna jest zostawiona Koley dla tych ktòrzy sposobem w Kościele XX. Dominikanow Kamienieckich odbytym na Poselstwo obranemi być niezechcą.

szego wpływania w obrady Seymikowe: sam poświęca tę naydroższą miłości własney, á od ludzkiey słabości nierozdzielną namiętność chęć zarządzania y przodkowania. Kto taką miłością kocha Oyczyznę tylko w Jey szczęściu swego upatruie.

O! bodayby chęci tak gorliwe nayposyślnieyszym być mogły uwieńczone skutkiem, w ów czas Seymy z Posłów od Narodu obranych składane, Narodowym zaprzątałyby się dobrem, w ów czas duch intrygi, duch podszeptu, zakraśćby się nie mógł, á Izba Poselska w ow czas dopiero prawdziwą Praw stałaby się Swiątynią.

Lecz na cóż się tą słodką płonnie

mam

mam karmić otuchą, y umyśł mòy mi-łym obrazem Republikantyzmu zawodźić, gdy gorzkie uczy mnie doświadczenie, że dość jest, by Proiekt na Despotyzmu blizny goiące w sobie zawierał lekarstwo, aby zdań przewagą był odrzucony.

W tak okropnym Rzeczypospolitey Stanie, gdzie Głos wolności hasłem buntu jest zwany: Wielki Mężu! *Et voluisse sat est.*

IV.

MOWA

Na Seſſyi Dnia 31. Października

MIANA.

KTokolwiek, z ſtarodawnego Polakow czuje ſię rodu, komu nieſkażonych Przedkow krew Szlachetna w żyłach płynie, wie co ſobie, co Im, co Oyczyznie winien. Surowych obyczaiow, miłości swego Kraju przykłady w naydroższym biorąc dziedzictwie, Potomkom ie swoim w zakładzie oddaie; á tak wolność y niepodległość za jedyne swe uznaiąc Bóstwo, do nich wszystkie swe kieruie

czy-

otwy; niebeśpieczeństw pogardę, majątku, życia własnego poświęcenie Oyczyznie w miłey niosąc Offerze.

Niech kto chce w odmianie Systemu Politycznego Europy; w Sąsiadów naszych przewadze, zgoła w zewnętrznych okolicznościach naszego upadku wyszkuie przyczyny; Ia iedną tylko widzę = ZEPSUCIE OBYCZAJOW.

Od lat kilkunastu do łona naszego z wszystkich Swiata okolic Cudzoziemcow przyimowania łatwość, czystą krew Polaka przeistoczyła, szacunku, przyiaźni, spokrewnienia związki, ze wszystkim rozwolniła. nieustraszoną waleczność, nieprzyiaciela klęskę za

sobą

ſobą ciągnącą, á dotąd Sąſi dom naſzym ieſzcze pamiętną Sarmacką nazywaiąc dzikością, to w ſubtelność Włoſką to w przyiemność Francuſką zamieniła. *

Gdy więc zepſute w Kraju obyczaie, wprowadziły wyſtępki, nayświętſze uſtawy w ſzkodliwe dla Rpltey zamieniły ſię wyroki. Ledwie niekażdy Seym niesłychanym umysłow zaślepieniem przypuſzczał do ſzlachctwa nie urodzeniem, nie czynami, nie chwałą,

lecz

---

* *Sarkał Narod na Krola Henryka że do swych uſlug Kucharza y Perukarza z Francyi z ſobą przywiozł, dziś w Garderobie kłaniać im ſię trzeba.*

łecą podłością tylko znanych ludzi. Mę-
stwa nadgroda podchlebstwa lub prze-
płaty została własnością, à Roku 1775.
z chańbą ostatnią Narodu założono na
Szlachectwo Polskie jarmark. Dość
jest przeczytać Regestr Szlachty w tey
y późnieyszych Konstytucyach umie-
szczoney, by z gniewu y z wstydu zą-
płonąć iż tak nieznaiome y dziwotwor
ne Imiona ten drogi mogły osięgnąć
kleynot. Ten się chyba tam nieznaydu-
ie, który albo niemiał albo oszczędzał
na okup tak spodlonego mieysca po-
dłego złota.

Przecięż jako występek nawet stara
się okryć pod pozorem cnoty, tak y
Konstytucya 1775. wskazała nowym
E Indy-

Indygenem Dobr Ziemſkich za dwakroć ſto tyſięcy nabycie.

* Cudzoziemiec gdy niema Serca Polſkiego, gdy Oyczyzny przez cnotę kochać

---

* *Nieprzytomni na zeſzłym Seymie dziwić ſię może będą iż tu znowu przeciwko Xiążęciu de Naſſau mowa y mieć za złe że Poseł wzamiaſt Publiczności osobiſtość miał za cel; lecz gorſzące Publiczność X... de N.. poſtępki Publicznym ſtawſzy ſię przewinieniem Publicznego wyciągały ſtrofowania— Winny przeciw Oyczyznie za przypuſzczenie do iey łona tak wolności ſzkodliwego Męża chciałem przynaymniey tym iego zgromieniem wyiednać sobie grzechu mego odpuſzczenie.*

chać niemoże, niech że ją przynaymniey kocha z pobudek korzyści, które z

wnie-

Jak ſię X.. de N.. w Kamieńcu ſprawował już w pierwſzey wyświeciłem nocie: tu tylko przydam iż gdyby chciał ſię był obchodzić podług roznieſioney reputacyi o swych we Francyi w Hiſzpanji y Ameryce czynach, pełnych męſtwa odwagi y ſzlachetności: łączyć ſię z tak godnym należało Mężem jak Xiąże Generał Z em Podolſkich ile że był nieſłuſznie uciśnionym. Pod przewodnictwem tak lubego w Narodzie Obywatela byłby wſpomniony Xiążę wſzyſtkich ſerca ku sobie pociągnął, byłby Zagranicznych Gazet o sobie zatwierdził pochwały, byłby ſię nakoniec no-

wniesionego na łono iey majątku odbiera. Cóż dziwnego że nie dzierżąc

---

wiary swey Oyczyznie wywiązał jednemu z nayzacnieyszych iey Synow czyniąc posługę. Wolał za Order niż za Szlachectwo być wdzięcznym, wolał wspołuciskać niewinność niż iey stawać w obronie, y tak zdradzać ślepo położone w sobie Narodu zaufanie. Jestże Bohatyrem? cnotliwym? y wdzięcznym? Nie zeiste — a sława iego w Polszcze z sławą Herostrata rowna się.

Lecz niekontent jeszcze z tego co na Seymiku zrobił tym większe na siebie bezwstydności kładąc piętno wszystkich w Warszawie szuka sposobow by okazałiż było żgtym do dopełnienia nieprawości w ka-

zac w Kraju Indygena i owszem żony swoiey sprzedawszy włości, targa się na

---

mieńcu: Dominikańskim Posłom u siebie daie stancyą, wszędzie Ich wozi, prezentuie z tym oświadczeniem iż to są jego Kreacyi Posłowie a chcąc nawet to w przyszłości uwiecznić rozsyła po Domach przez cudzego Masztalerza na jednymże bilecie tych Posłow drukowane Imiona y na ich czele siebie umieszcza, zgoła Protektora gra rollę. y możnasz będąc Polakiem takową znieść obelgę!

Niewiem przecie co dziwnieyszego czyli że Cudzoziemiec w własnymże Narodzie Posłow z Senatorami Polakow z Polakami obznajomia; czyli że Ci jeszcze sobie to

na wyd rće w'pół Obyw t lem nay- droższych Pr ywileiow. staie się narzę- dziem

---

maią za honor y ł. skę?... Sto łokci bym się zakopał w ziemię gdybym się tak pełney ochydy m ał dopuścić podłości.

Sprawiedliwość przecięż winną oddać muszę JJ. WW. Stadnickiemu y Oyrzyń- skiemu ktòrzy z większą godnością przez swych wspòł-Ziomkow na siebie włożony charakter piastować umieli.

Wracaiąc się do Xięcia de Nassau nie- należy tu przepomnieć Gazety Koloński ey tak śmieszno dziwacką opisuiącey bitwę iż ją albo z gło. nym tegoż Xięcia nad tak lękliwym Kanady. skim Tygrysem że go

dziem przemacy y intrygi dwai Sej-
miki, y z urąganiem jeszcze przed zgro-

* ma-

Francuzi Tygrysem tchorzem nazwali po otrzymanym zwycięstwem: albo z walczą-cego z wiatrakami Donkiszotta utarczkę chyba porównać można. Dla rozweselenia umysłow ten cały Gazety artykuł wy-pisuie. Kto jego donosicielem zadłą był przestanie, zważywszy iż się tak walecznie opisany Rycerz do Gazeciarza niezgłosił o odwołanie swego Paszkwilu

" On ecrit de Varsovie que les Magnats " Polonais ne voulant pas admettre le Prince " de Nassau dans l' assemblée de la Diete ce-

---

* *Obacz Geografią X. Wyrwicza pag: 563*

madzonym z tego chełpi się Narodem.
Znam jak okropne dla Kraju ztąd wyni-

" lui-ci a paru dans les environs du Palais-
" roial à la tête de 200 soldats; les Nobles ont
" voulu repousser cette troupe d'elite: mais ils
" ont été battus & le Prince a paru triom-
" phant au milieu du comice gardé au dehors
" par les 200 satellites. Mr: de Nassau le he-
" ros du jour a embrassè le parti du Roi dont
" il soutiendra les interêts à la mort & à la
" vie Supl: à la Gaz: de Col: LXXXV.

Granice dzieła tego niedozwalaią mi się obszernie rozszerać z reflexyami nad temi y tym podobnemi czynnościami; odkładam je więc do drugiego które wydać zamyślam pod tytuł

wynikać mogą skutki; przypominaiąc więc Prawo 1775 o nabyciu Dobr Ziemskich stosowny do niego podaię Projekt.

---

tem Reflexye Historyczno=Polityczne nad dzisieyszym stanem Polski.

Tu zaś anekdotki o Xieciu de Nassau kończę sławnego Dzieiopisarza słowy: Eam Civitatem interire necesse est, cujus Præfecti probos ab improbis discernere aut nesciunt aut nolunt.

DE THOU

PRO-

PROJEKT

NA fundamencie Konstytucyi 1775go Roku Indygenatem zaszczyconym Osobom za Summę 200000 Złotych Dobr Ziemskich w Kraiach Rzeczy-Pospolitey pod nieważnością Przywileju, à zaś Nobilitowanym za Summę 50000. pod tymże warunkiem kupienie nakazuiącey mieć chcemy, aby UU: Instygatorowie Koronni y Litewscy & ad cujusvis Delatoris instantiam do Sądow Naszych Zadwornych tych wszystkich ktòrzyby Prawa tego nieuskutecznili o repozycyą wyszłych na Indygenaty y Nobilitacye Dyplomatow zapozwali; a WW. Pieczętarze osobny Regestr do tego sporządzą y sprawy takowe ante omnes causas bez odwłoki odsądzą.

No

Na naſtępuiącym zaś Seymie odsądzonych donoszą Stanom Rpltey, oby ich Imiona z Konſtytucyi wygluzowane były.

48

F
XVIII-1-48